Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Hannu Ylänen

Eduskunnan talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Lausunto

11.5.2016

HE 70/2016 vp – Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tilintarkastuslain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleistä

Hallituksen esityksessä on otettu huomioon monia EU-sääntelyn sallimia joustomahdollisuuksia ja huojennuksia, muun muassa tilintarkastusyhteisön rotaation ja muiden kuin tilintarkastuspalveluiden tarjoamisen rajoittamisen sekä tarkastusvaliokunnan muodostamisen osalta. Nämä ehdotukset ovat kannatettavia. Lainmuutoksen valmistelu on ollut asianmukaista ja sidosryhmille on annettu mahdollisuuksia esittää kattavasti näkemyksiään asiassa.

Hallituksen esitysluonnos on mielestämme pääosin kannatettava, mutta jotkin kirjaukset ovat ongelmallisia. Esitämme seuraavassa muutamia yksityiskohtaisia näkemyksiämme niin kannatettavista kuin ongelmallisistakin ehdotuksista.

Toimintakertomuksen tilintarkastusvelvollisuudesta luopuminen – kannatettava uudistus

Toimintakertomuksen tilintarkastusvelvollisuus on kansallista ylisääntelyä ja lähinnä kansallinen erikoisuus. On hyvää, että suomalainen tilintarkastussääntely saatetaan nyt vastaamaan kansainvälistä käytäntöä. Muutos on askel oikeaan suuntaan, koska tulevaisuuden sääntelypaine ohjaa yhä enemmän erilaista, myös ei-taloudellista tietoa esitettäväksi osana toimintakertomusta ja sen vuoksi on tärkeää, että täydestä tilintarkastusvelvoitteesta luovutaan toimintakertomuksen osalta. Näin täyden tilintarkastusvelvollisuuden poistaminen toimintakertomuksen osalta vähentää toimintakertomukseen käytettävää tilintarkastustyötä, vaikka luonnollisesti direktiivistä ja eräistä kansallisistakin säännöksistä seuraa tiettyjä toimintakertomusta koskevia tarkastustoimenpiteitä.

On hyvä, että eduskunta on ottanut tähän asiaan vahvan kannan. Sääntelyn purkaminen koostuu pienistä osatekijöistä ja tällä muutoksella voidaan ainakin jonkin verran ennaltaehkäistä tilintarkastuskustannusten kasvua ja toimintakertomuksen laatimiseen liittyvää hallinnollista taakkaa tulevaisuudessa.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Hannu Ylänen

Kirjanpitolain säännös oikean ja riittävän kuvan vaatimuksen osalta muutettava jatkossa

Katsomme, että maksimaalinen hyöty toimintakertomuksen tilintarkastusvelvoitteesta luopumiselle edellyttää myös kirjapitolain muuttamista siltä osin, että tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen muodostama kokonaisuus murrettaisiin.

Katsomme, että jatkossa tulisi riittää, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen taloudellisesta tilanteesta, toimintakertomuksen ollessa oikean kuvan antava selostus. Näin myös toimintakertomusta koskeva tilintarkastajan tarkastusvelvoite saataisiin käytännössä mahdollisimman lähelle direktiivin minimitasoa.

Toivomme, että valiokunta toteaisi, että jatkossa perustettavassa työryhmässä, jossa on tarkoitus selvittää muun muassa hallinnon tarkastuksesta luopumista, selvitettäisiin myös kirjanpitolain muutoksen mahdollisuudet ja sen merkitys toimintakertomuksen tilintarkastusvelvollisuudesta luopumiselle.

Oikeustilan selventäminen tilintarkastuskertomuksen ja siihen liittyvien lausuntojen osalta - kannatettava ehdotus

Kannatamme hallituksen esityksen muutosehdotusta siitä, että tilintarkastuskertomukseen sisällytetään myös muut yhtiökokouksen tai muun yhteisön tai säätiön toimielimen edellyttämät tilintarkastukseen liittyvät lausumat.

Sääntelyn tarkoituksena on selventää oikeustilaa siltä osin, että yhtiökokous tai muu yhteisön ja säätiön toimielin voi edellyttää myös muita kuin pykälässä tarkoitettuja lausumia. Muutos vahvistaa omistajien oikeusturvaa. On hyvä, että lausumien pyytämistä rajoitetaan siten, että yhtiökokous tai vastaava toimielin voi kuitenkin edellyttää tilintarkastuskertomuksessa annettavaksi ainoastaan sellaisia lausumia, jotka perustuvat suoritettuun tilintarkastukseen. Näin muita lausuntoja pyydettäessä ei muuteta tilintarkastuksen kohdetta tai sisältöä.

Hallinnon tarkastuksesta luopuminen – kannatettava uudistus

Hallituksen esityksen mukaan jatkossa perustetaan työryhmä, jonka tarkoituksena on muun muassa selvittää hallinnon tarkastuksen poistamista tilintarkastuksen kohteesta. Kannatamme tämän asian nopeaa selvittämistä, koska hallinnon tarkastuksen säilyttäminen tilintarkastuslaissa nykymuodossaan ei vastaa kansainvälistä tilintarkastuskäytäntöä ja EU -sääntelyä, vaan kyseessä on kansallinen lisäsääntely.”

Listayhtiöiden osalta kansainväliset tilintarkastusstandardit sisältävät tilintarkastajan velvoitteita mm. säädösten ja määräysten noudattami-

sen, sisäisen valvonnan ja väärinkäytöksiin liittyen, mutta nämä ovat standardien mukaan osa tilinpäätöksen tarkastamista. Varsinaista hallinnon tarkastusta, kuten se Suomessa kansallisesti mielletään, ei ole edellytetty missään säädöksissä. Vaikka hallinnon tarkastuksesta ei siis olisi kansallisessa laissa varsinaista mainintaa, moni asiakokonaisuus hallinnon osalta tulisi kuitenkin tarkastettua nykyisen kaltaisesti, mutta tiiviissä yhteydessä tilinpäätöksen tarkastuksen kanssa.

Hallinnon tarkastuksen lakisääteisestä velvoitteesta luopumisella voisi olla tilintarkastuskustannuksia alentavia vaikutuksia erityisesti sellaisten pienempien yhtiöiden osalta, joilla ei ole ulkopuolisia rahoittajia tai muita sidosryhmiä. Tällöin intressi laajaan hallinnon tarkastukseen on pienempi ja omistajilla tulisi olla vaihtoehto tältä osin suppeamman tilintarkastuksen toimittamiseksi.

Haluaisimme tässä yhteydessä nostaa esiin myös laajemmin tilintarkastuspakon laajuuden pohtimisen. Suomessa tilintarkastusvelvollisuuden alarajat ovat hyvin matalalla: taseen loppusumma yli 100 000 euroa, liikevaihto yli 200 000 euroa, palveluksessa keskimäärin 3 henkilöä.

Tilintarkastusvelvollisuuden alarajoja nostamalla voitaisiin helposti antaa pienyrittäjille enemmän päätäntävaltaa tilinpäätöksen tilintarkastuksen tarpeellisuuden osalta. Uudistuksen avulla voitaisiin vähentää tilintarkastuskustannuksia.

Mahdollisuus soveltaa tilintarkastusta koskevia 5 luvun PIE -velvoitteita muihinkin kuin PIE -yhteisöihin – kansallista lisäsääntelyä tulisi välttää

Hallituksen esityksessä on valittu uuden kirjapitolain mukainen PIE -määritelmä ja tämä on mielestämme hyvä asia. Ongelmallista sen sijaan on se, että esityksessä ehdotetaan eräitä PIE -yhteisöjen velvoitteita kohdistettaviksi myös ei -PIE yhteisöihin, kuten eläkesäätiöön, vakuutuskassaan ja maatalousyrittäjien eläkelaitokseen.

EU -lainsäädännön implementoinnissa tulee välttää kansallista ylisääntelyä ja näiden erityissäännöksien laajentamismahdollisuus olisi juuri tällaista minimisääntelyn ylittävää kansallista ylisääntelyä. Tilintarkastuslain 5 luvun säännöksiä ei tule laajentaa koskemaan PIE -yhteisöjen lisäksi myös muita yhteisöjä.

PIE -yhteisöjen hallintoelinten sanktiot – osittain ongelmallinen lisäys

Hallituksen esityksessä on ehdotettu että lakia Finanssivalvonnasta muutettaisiin siten, että Finanssivalvonta voisi kieltää pörssiyhtiön tai muun PIE -yhteisön hallitukseen kuuluvalta tai kuuluneelta henkilöltä enintään kolmen vuoden määräajaksi osallistumisen PIE -yhteisön hallintoelimeen, mikäli hallituksen jäsen on osallistunut tilintarkastuslain ja

EU:n tilintarkastusasetuksen vastaisella tavalla muun muassa päätökseen tilintarkastajan valinnasta tai tilintarkastuspalveluiden hankinnasta.

Kiellon tulisi rajoittua vain asioihin, jotka ovat hallituksen tehtäviä, kuten tilintarkastajan valinnan valmistelu. Säännöksestä tulisi poistaa tilintarkastajan palveluiden hankkiminen. Säännös saattaa aiheuttaa yrityksille turhaa hallinnollista taakkaa mahdollisten hallituksen teettämien selvitysten muodossa.

Tämän lisäksi katsomme, että tämäntyyppiset sanktiot tulee aina käsitellä oikeudessa. Kyseessä on liiketoimintakieltoon verrattava sanktio, joka tulee käsitellä tuomioistuimessa.

Osakeyhtiölain 6 luvun 16 a §:n mukainen hallituksen velvoitteiden lisääminen – ylisääntelyä, ei kannatettava uudistus

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi osakeyhtiölain hallituksen toimintavelvoitteita tavalla, joka menee direktiivin velvoitteita pidemmälle. Muutos laajentaa liiaksi hallituksen velvoitteita ja voi aiheuttaa tulkinta- ja vastuuongelmia.

OYL:n 6 luvun 16 a §:n muutoksessa hallituksen velvoitteita laajennetaan siten, että jatkossa hallituksen vastuulle kuuluisi myös tilintarkastuksen arviointi. Katsomme, että vaikka hallituksen vastuulla toki on yleinen yrityksen hallinnon järjestämisvelvollisuus, niin siihen ei kuulu tilintarkastuksen arviointi, joka edellyttäisi jo melko syvällistä tilintarkastuksen sisältöön paneutumista.

Nykysääntely ja listayhtiöiden hallinnointikoodi säätelevät näistä asioista jo riittävän selkeästi ja tarkasti ja muutoksen taustalla olevassa direktiivin kohdassa ei edellytetä, että osakeyhtiön hallituksen tulisi arvioida tilintarkastusta. Näillä perusteilla katsomme, että osakeyhtiölain 6 luvun 16 a §:n 1 momentissa mainittu sana ”arvioida” tulisi poistaa.